

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnan kokous 3, 2/2014

Pöytäkirja

Aika 26.5.2014 klo 13:00 – 16:00

Paikka Etelä-Suomen aluehallintovirasto (ESAVI), kokoushuone Video1, 1. krs
Ratapihantie 9, Helsinki; Virtuaalihuone 6

Jakelu Neuvottelukunta, Eläinten hyvinvointikeskus

Jäsenet ja (varajäsenet)

Outi Vainio, puheenjohtaja, Helsingin yliopisto
(**Eero Lehtonen**, varapuheenjohtaja, Helsingin yliopisto)

Matti Poutanen, Turun yliopisto: tieteellinen tutkimus ja opetus
(Esa Hohtola, Oulun yliopisto)

Raimo Tuominen, Helsingin yliopisto: tieteellinen tutkimus ja opetus
(Petri Hyytiä, Helsingin yliopisto)

Kristiina Haasio, Orion Oyj: teollisuus
(Jukka Puoliväli, Charles River DRS Finland)

Ulla-Marjut Jaakkola, Turun yliopisto: eläinten hoito ja eläimille tehtävät toimenpiteet
(Iiris Kasanen, Incisor)

Hanna-Marja Voipio, Oulun yliopisto: eläinlääketieteellinen asiantuntemus
(Timo Soveri, Helsingin yliopisto)

Salla Tuomivaara, Eläinsuojeluliitto Animalia ry: vapaaehtoinen eläinsuojelutyö
(**Kati Pulli**, Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Tuula Heinonen, Tampereen vaihtoehtomenetelmäkeskus FICAM: vaihtoehtoiset menetelmät
(Tiina Palomäki, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus)

Matti Viluksela, Itä-Suomen yliopisto: vaihtoehtoiset menetelmät
(Teija Oinonen, Orion Oyj)

Anna Valros, Helsingin yliopisto: eläinten hyvinvointia koskeva tutkimus
(**Satu Mering**, Itä-Suomen yliopisto)

Markku Oksanen, Turun yliopisto: eläinten pidon etiikka tai yhteiskuntatieteellinen tutkimus
(**Birgitta Wahlberg**, Åbo Akademi)

Tapani Parviainen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto ESAVI
(Hanna Rintala, Itä-Suomen aluehallintovirasto)

Riitta Maijala, Opetus- ja kulttuuriministeriö
(Erja Heikkinen, Opetus- ja kulttuuriministeriö)

Miia Jakava-Viljanen, Maa- ja metsätalousministeriö
(**Tiina Pullola**, Maa- ja metsätalousministeriö MMM)

Sari Salminen, eläinsuojeluasiamies

Satu Raussi, Eläinten hyvinvointikeskus
Tiina Kauppinen, Eläinten hyvinvointikeskus

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00. Todettiin läsnäolijat. Todettiin edellisen kokouksen pöytäkirjan olleen aikaisemmin kommentoitavana.

2. Koe-eläinten hyvinvoinnin määritelmä

Tutkimukseen ja opetukseen käytettävien eläinten hyvinvoinnin määritelmää pohdittiin tuotanto- sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien antamien määritelmien pohjalta.

Satu Raussi alusti keskustelua kertoen, miten eläinten hyvinvointia on määritetty eri lähtökohdista (tarve-, sopeutumis-, stressi-, tuntemuslähtöinen tai näiden yhdistelmiä). Eläinten hyvinvointitiede tutkii eläinpsykologian hyvinvoinnin tasoa ja siinä on tärkeänä menetelmänä käyttäytymistutkimus. Eläinten hyvinvointia voidaan tutkia esimerkiksi selvittämällä eläinten kognitiivisia kykyjä, stressireaktioita, terveyttä, suoriutumistasoa tai tunteita. Tutkimus pohtii, mitä on eläimen kokonaishyvinvointi ja mikä sen riittävä taso on. Eläimen hyvinvointia ei voi kuvata yhdellä mittarilla. Hyvinvoinnin määrittelyssä on käytetty tuotantoeläinten hyvinvoinnin määrittelyyn kehitettyä viittä vapautta: vapaus nälästä ja janosta, vapaus epämukavuudesta, vapaus kivuista, vammoista ja sairauksista, vapaus normaaliin käyttäytymiseen ja vapaus pelosta ja kärsimyksestä.

Toiset neuvottelukunnat ovat määritelmässään lähteneet siitä, että lähtökohta eläimen hyvinvoinnille on eläimen oma kokemus. Ihminen ei voi määrittellä eläimen hyvinvointia. Eläinsuojelulainsäädäntö kieltää aiheuttamasta eläimelle tarpeetonta kärsimystä. Tiede ei voi yksiselitteisesti määrittää sitä, mikä on tarpeellista ja tarpeetonta, vaan se on poliittisesti sovittu asia.

Koe-eläinten ja seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin tutkimukseen ei ole kansallisesti osoitettu suunnattua rahoitusta samalla tavoin kuin tuotantoeläinten hyvinvointitutkimukseen. Koe-eläinten osalta rahoitusta on jaettu pelkästään eläinten tutkimuskäytön vaihtoehtojen kehittämiseksi. Neuvottelukunta katsoi, että se voisi antaa kannanoton kansallisen rahoituksen tarpeellisuudesta koe-eläinten hyvinvoinnin tutkimiseen – tästä tutkimuksesta hyötyisivät erityisesti Suomessa käytettävät kymmenet tuhannet koe-eläimet.

Koe-eläinten hyvinvointia määritettäessä tulee erottaa eläinten pito ja kokeissa käyttö. Eläinten kasvatuksen ja pidon osalta hyvinvointia voidaan määrittää samalla tavoin kuin tuotanto- ja seura- ja harrastuseläinten hyvinvointia. Hyvinvoinnin turvaaminen koetoimenpiteisiin liittyen on eläinten tutkimuskäyttöön liittyvä erityispiirre, jolle on rakennettava oma määritelmänsä.

Koe-eläinten hyvinvoinnin määrittelyssä on kirjallisuudessa pidetty lähtökohtana edellä mainittuja viittä vapautta. Myös EU-ohjeistus liittyen koe-eläinalan koulutuksen sisältöön mainitsee nämä vapaudet. Tutkimuksen vuoksi eläimille on toisinaan tarpeen aiheuttaa kärsimystä, jolloin vapaus kivusta, tuskasta ja särystä ei voi täysin toteutua. Tällöin 3R-periaatteiden parantamisen (Refinement) periaate velvoittaa miettimään toimenpiteiden tekemistä parhaalla mahdollisella tavalla siten, että eläimelle aiheutettava haitta on mahdollisimman vähäinen.

Toisten neuvottelukuntien tuottamissa tuotanto- sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin määritelmässä tekstin ensimmäinen kappale on sama. Teksti kertoo, mitä eläinten hyvinvoinnilla tarkoitetaan. Tämän olisi hyvä olla sama myös tutkimuksessa ja opetuksessa käytettäville eläimille:

”Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Käsitteellä eläimen hyvinvointi kuvataan eläimen vointia, joka voi vaihdella hyvästä huonoon. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat sen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu, tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, rasitusta tai patologisia muutoksia, eläimen hyvinvointi heikkenee. Eläinten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa pito-olosuhteilla, hoidolla, käsittelyllä ja eläinjalostuksella.”

Kokous pohti domestikaation ja jalostamisen sekä ympäristön vaikutusta eläinten hyvinvoinnin tarpeisiin. Laboratoriojyrsijäkannat ovat saaneet alkunsa 1900-luvun alussa ja ajan kuluessa todennäköisesti valikoituneet häkkiolosuhteisiin sopeutumisen perusteella. Laboratoriojyrsijöiden perimää on muunneltu tietoisesti paljon tutkittaessa perimän vaikutuksia. Eläinten hyvinvointia turvataan luvanvaraisuudella (uusien geenimuunneltujen linjojen luomiselle on oltava hankelupalautakunnan antama lupa), hyvinvoinnin tarkalla seurannalla ja etukäteen määritettyjen lopetuskriteerien avulla, jos hyvinvointiongelmia esiintyy.

Puheenjohtaja ehdotti koe-eläinten hyvinvoinnin määritelmän jatkopohdintaa keskusteluryhmässä netissä. Jäsenten tulee pohtia muiden neuvottelukuntien tekstien ensimmäisen kappaleen soveltuvuutta myös eläinten tutkimus- ja opetuskäyttöön. Viisi vapautta ovat hyvä lähtökohta koe-eläinten hyvinvoinnin määrittelylle. Viiden vapauden muotoilemaa hyvinvoinnin määrittelyä on arvosteltu siitä, että siinä hyvinvointia tarkastellaan ainoastaan negatiivisesta lähtökohdasta eli haitallisten asioiden välttämisestä käsin. Neuvottelukunnan määritelmään olisi hyvä saada myös positiivista lähestymistapaa eli hyvinvoinnin edistämistä lisäämällä eläinten positiivisia kokemuksia.

3. Neuvottelukunnan suljettu keskustelualusta

Sihteerin on perustanut neuvottelukunnalle nettiin keskusteluryhmän, jota on tarkoitus käyttää materiaalien jakamiseen ja yhteiseen keskusteluun kokousten välillä. Sivustolle pääsyongelmat ratkaistaan.

4. Muut asiat

Keskusteluryhmässä voidaan pohtia myös sitä, miten neuvottelukunnan tehtävänä olevaa 3R:n toteutumisen seuranta ja edistämistä voitaisiin toteuttaa.

Eläinten asema ja arvo –seminaarissa pohdittiin asioita eläinsuojelulain uudistusta silmällä pitäen. Neuvottelukunnat voivat tarpeen mukaan hyödyntää tai soveltaa seminaarissa esitettyjä asioita omassa toiminnassaan.

EU:n asiantuntijatyöryhmä pohtii kesäkuussa toiminnanharjoittajien eläinten hyvinvointiryhmien toimintaa ja osin myös näiden ryhmien ja neuvottelukuntien yhteistyötä. Eero Lehtonen osallistuu kokoukseen Suomen edustajana. Kokoukseen liittyvä materiaali laitetaan keskusteluryhmään, samoin muuta koe-eläinten hyvinvointia käsittelevää kirjallisuutta hyvinvoinnin määrittämisen tueksi.

5. Seuraavat kokoukset

Seuraava kokous on 1.10.2014 klo 12-15. Neuvottelukunta työstää hyvinvoinnin määritelmää keskusteluryhmässä.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.55.